
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Mortes Rodriguez, Carlota; Verger, Antoni, dir. Centres de Noves Oportunitats : una anàlisi dels factors de permanència dels joves. 2025. (Grau en Sociologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/321257>

under the terms of the license

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

Centres de Noves Oportunitats

Una anàlisi dels factors de permanència dels joves

Autora: Carlota Mortés Rodríguez

Tutor: Antoni Verger Planells

Grau en Sociologia

26/05/2025

Resum: Aquest treball analitza els factors que afavoreixen la permanència educativa dels joves en un Centre de Noves Oportunitats, prenent com a estudi de cas l'Escola El FAR de Manresa. A través d'una metodologia qualitativa basada en entrevistes semiestructurades a joves i professionals, la recerca identifica un conjunt de condicions pedagògiques, institucionals i relacionals que contribueixen a la vinculació dels joves amb el procés formatiu després d'experiències prèvies d'abandonament escolar. Els resultats evidencien la importància d'un entorn acollidor, la flexibilitat de l'oferta formativa, la combinació entre teoria i pràctica, i el suport emocional personalitzat. També s'evidencia el paper central del vincle emocional amb els professionals i el clima positiu entre iguals com a factors protectors de la continuïtat. Finalment s'apunten diversos reptes estructurals que poden comprometre la sostenibilitat del model. L'estudi contribueix a posar en valor els CNO com a alternativa educativa inclusiva per a joves en situació de vulnerabilitat.

Paraules clau: Abandonament Escolar Prematur (AEP), Centres de Noves Oportunitats (CNO), permanència educativa, acompanyament emocional, educació personalitzada.

A la meva mare i al meu pare, gràcies per creure
en mi quan jo encara no sabia com fer-ho.

A l'Artur, gràcies per inspirar-me en aquest
procés. Aquest treball també és una mica teu.

Al Roc i al Flavio, gràcies per escoltar-me quan
més ho necessitava.

Al Martí, gràcies per recordar-me cada dia que
podia amb tot, i una mica més.

ÍNDEX

Introducció	6
Objectius	6
Preguntes de recerca.....	7
Marc teòric	8
2.1. Abandonament Escolar Prematur.....	8
2.2. Els Centres de Noves Oportunitats	11
2.3. Elements que configuren el model.....	12
2.3.1. Oferta formativa.....	13
2.3.2. Rol dels educadors: orientació i vincle	13
2.3.3. Model ensenyament aprenentatge	14
Disseny metodològic.....	16
3.1. Taula 2. Graella tipològica.....	18
Resultats	19
4.1. Condicions estructurals del context formatiu.....	19
4.1.1. Ràtio reduïda de joves per aula	19
4.1.2. Espai tranquil i acollidor	20
4.1.3. Oferta formativa diversa i flexible	21
4.1.4. Fase inicial d'adaptació i orientació.....	22
4.2. Dimensió relacional i emocional.....	22
4.2.1. Acompanyament emocional individualitzat.....	22
4.2.2. Vincle emocional	24
4.2.3. Clima positiu de convivència entre iguals.....	24
4.3. Aplicabilitat de l'aprenentatge	26
4.3.1. Combinació teoria i pràctica	26
4.3.2. Percepció d'utilitat	27
4.4. Reptes i limitacions.....	28
4.4.1. Limitacions derivades del marc institucional.....	28
4.4.2. Limitacions en l'actualització dels itineraris.....	28
4.4.3. Limitada difusió social	29
Conclusions.....	31
Bibliografia	33
Annex.....	37
7.1. Imatge de la ràtio reduïda de joves per aula.....	37

7.2. Imatge de la distribució no convencional d'una aula.....	38
7.3. Mapa factors de permanència.....	39
7.4. Taula explicativa dels codis	40
7.5. Document de consentiment informat	42
7.6. Esquema guió entrevista joves	43
7.7. Esquema guió entrevista formador i tècnica	48
7.8. Esquema guió entrevista psicopedagoga.....	51
7.9. Esquema guió entrevista director	54

Introducció

L'abandonament Escolar Prematur (AEP) continua sent un dels principals reptes del sistema educatiu català i espanyol, amb índexs que se situen entre els més alts de la Unió Europea (Fundació Bofill, 2025). Malgrat les millores estadístiques en els darrers anys, gairebé un 20% dels joves catalans no disposen del títol d'ESO, considerat mínim per garantir processos d'inclusió social i laboral al segle XXI (Tarabini, 2018).

Davant d'aquesta realitat, resulta imprescindible explorar propostes educatives alternatives que donin resposta a les limitacions del sistema educatiu reglat, com és el cas dels Centres de Noves Oportunitats (CNO), els quals es proposen com a dispositius que busquen oferir un retorn educatiu significatiu a joves que, per diverses raons, no han trobat resposta a les seves necessitats en l'educació convencional. Aquests centres configuren espais d'acollida i reconeixement on s'intenta reconstruir el vincle amb l'aprenentatge, oferint itineraris formatius més personalitzats, flexibles i orientats a les realitats vitals dels i les joves.

En aquest marc, aquest treball se centra en l'anàlisi dels factors que afavoreixen la permanència educativa dels i les joves en un CNO, prenent com a estudi de cas l'Escola de Noves Oportunitats El FAR de Manresa. La recerca parteix de la voluntat de comprendre per què alguns joves que han viscut trajectòries educatives de desvinculació decideixen reprendre la seva formació, i que els ajuda a mantenir-se vinculats al nou procés formatiu. D'aquesta manera, la recerca pretén contribuir a visibilitzar el valor pedagògic i social dels Centres de Noves Oportunitats i reflexionar sobre les condicions necessàries per sostenir i enfortir aquest model en el marc d'un sistema educatiu més inclusiu i equitatiu.

Objectius

Aquest treball té com a objectiu general analitzar els factors que afavoreixen la continuïtat educativa dels i les joves en Centres de Noves Oportunitats (CNO), així com explorar les diferències percebudes entre l'experiència educativa en aquests centres i la viscuda prèviament en el sistema educatiu convencional.

A partir d'aquest objectiu general, es plantegen els següents objectius específics:

1. Identificar els elements que contribueixen als joves a mantenir-se vinculats als seus itineraris formatius en un CNO.
2. Analitzar el paper de l'acompanyament emocional, la relació amb els professionals i el clima a l'aula com a factors clau en la permanència educativa.
3. Comprendre com la flexibilitat metodològica i l'adaptació de l'oferta formativa incideixen en el compromís educatiu.
4. Reflexionar sobre el potencial dels CNO com a resposta alternativa per a joves que han viscut situacions de desconexió o fracàs educatiu.

Preguntes de recerca

A partir d'aquest plantejament general, les dues preguntes principals que orienten aquest treball són les següents:

- Quins factors incideixen en la permanència dels i les joves en un Centre de Noves Oportunitats?
- En què es diferencia l'experiència educativa en un Centre de Noves Oportunitats respecte a l'experimentada prèviament en el sistema educatiu convencional?

Marc teòric

2.1. Abandonament Escolar Prematur

L'Abandonament Escolar Prematur (AEP), es defineix segons l'Institut Nacional d'Estadística (2023), com el percentatge de població d'entre 18 i 24 anys que no han completat l'educació secundària de segona etapa i no han seguit cap mena d'estudi o formació en les últimes quatre setmanes. Cal tenir en compte que es tracta d'un concepte complex influenciat per diversos condicionants com:

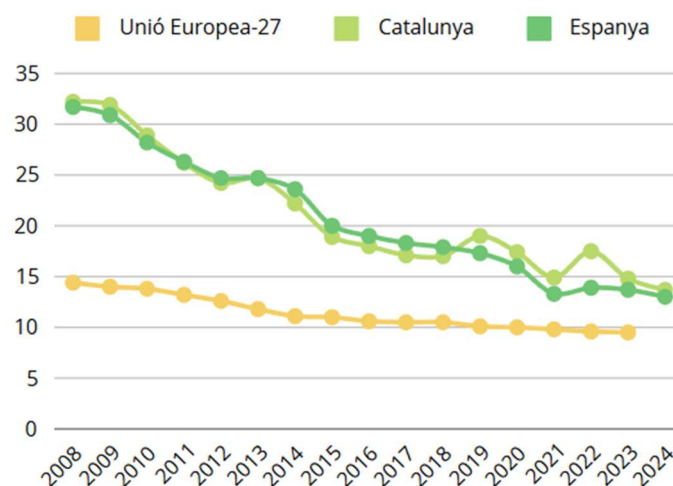
- Joves sense el graduat de l'ESO.
- Joves amb el graduat de l'ESO i no continuen estudiant.
- Joves que inicien estudis postobligatoris (batxillerat i cicles formatius) i ho deixen abans d'acabar.
- Joves que havent cursat estudis postobligatoris no obtenen el graduat.
- Joves que entren i surten del sistema.

L'AEP és causat per diversos factors com l'estatus migrant i la classe social vulnerable, els quals afecten tant l'estructura com la qualitat del sistema educatiu (Institut d'Estudis Catalans, 2022).

D'entrada la reducció de l'abandonament escolar es tracta d'un objectiu central i prioritari de les agendes de política educativa actuals, ja que tot i haver dedicat una gran quantitat d'esforços i temps per a reduir-ho, continua sent un problema educatiu i social de primer ordre. Pel que fa a Catalunya, no ha aconseguit en cap moment complir l'objectiu europeu d'estar per sota el 10% l'any 2020 i es troba lluny d'arribar a la fita del 9%, marcada pel 2030 (Fundació Bofill, 2025). Com es pot observar al Gràfic 1, a Catalunya, a partir de la crisi financera del 2008, la taxa d'AEP, segons dades de l'IDESCAT, s'ha reduït significativament, passant d'un 32,9% (2008) a un 14,8% (2023). Encara que cal destacar que un dels motius principals pels quals els joves es mantenen en els estudis o decideixen tornar-hi és per la manca d'ofertes laborals en sectors de baixa qualificació i no tant per canvis de tipus més estructural que es puguin haver generat en les característiques de l'oferta educativa, entre d'altres (Tarabini, 2017).

La taxa d'AEP registrada a Espanya i a Catalunya continuen sent de les més elevades entre els països de la Unió Europea (9,5% l'any 2023). Segons dades proporcionades per l'Eurostat, l'any 2019 un 17,3% dels joves d'edats entre 18 i 24 anys i residents a Espanya havia interromput els seus estudis sense assolir nivells d'ensenyança postobligatòria. Aquest valor, per si mateix preocupant, es troba lluny dels objectius europeus en la matèria. A l'Estratègia Europa 2020 es va formular situar la taxa d'AEP en llindars inferiors al 10% l'any 2020, encara que en el cas d'Espanya, la fita es va fixar en un 15% (Bayona-i-Carrasco & Domingo, 2021).

Gràfic 1. Evolució de l'AEP a la UE, Catalunya i Espanya (2008-2024)

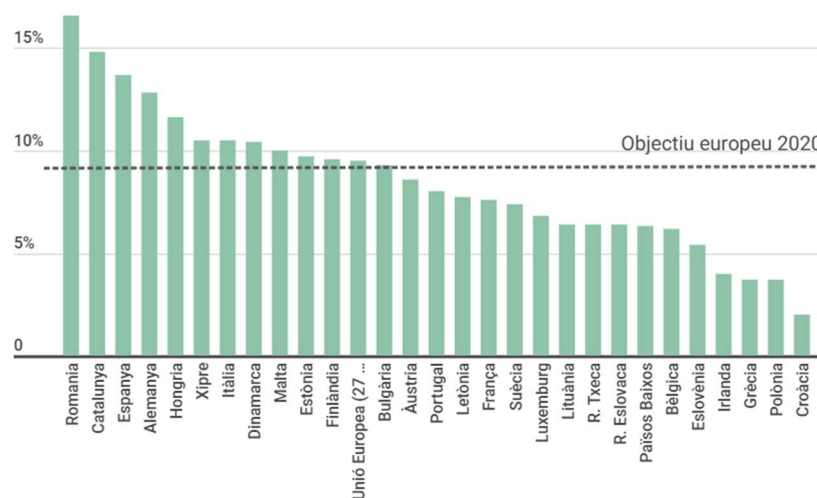

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i de l'EPA.

D'aquesta manera, la taxa d'AEP, va experimentar un notable increment a Espanya després del confinament, a causa de la situació generada per la COVID-19. Així mateix, es va produir un augment del 0,6%, situant la taxa d'AEP en un 13,9% de mitjana. Pel que fa als homes representaven un 16,5%, mentre que les dones un 11,2%, envers el 9,7% total que presentava el conjunt de la Unió Europea (Ministeri d'Educació i Formació Professional, 2023).

D'altra banda, com es pot observar al Gràfic 2, països com Portugal, Grècia o Irlanda han aconseguit reduir molt l'AEP en els últims deu anys i han arribat a assolir de manera notable els objectius europeus, mentre que Catalunya se situa al capdavant de la UE-27 en AEP, només superada per Romania (Fundació Bofill, 2025).

Gràfic 2. Distribució de l'AEP per països membres de la UE-27. Any 2023

Font: Elaboració de la Fundació Bofill, a través de dades de l'Eurostat (2024).

Respecte a un dels principals elements per a explicar les oportunitats d'èxit dels estudiants, es tracta del rol clau que tenen els docents i, en concret, les seves expectatives envers els alumnes. Així, basant-nos en l'efecte "Pigmalió", existeix una relació bidireccional entre les expectatives del professorat i el comportament dels alumnes, com un procés de retroalimentació d'aquestes expectatives i conductes. Les expectatives tenen la capacitat de generar efectes reals sobre l'alumnat, ja que es transmeten a través del tracte i repercuten sobre l'autoestima, la interacció i, en darrera instància, sobre els resultats. Tot seguit, cal destacar que l'AEP, no es distribueix de manera aleatòria entre els estudiants, sinó que tot el contrari, són precisament els nois de baix estatus socioeconòmic i cultural i d'origen migratori els que, de forma sistemàtica, estan sobrerrepresentats en les estadístiques de fracàs i abandonament escolar (Tarabini, 2017).

2.2. Els Centres de Noves Oportunitats

Els Centres de Noves Oportunitats (CNO) s'inscriuen dins les estratègies per fer front a un dels grans desafiaments educatius a Catalunya, especialment pel que fa a les elevades taxes d'AEP. Tal com assenyalen Fàbregas i Tarabini (2022), aquests centres apareixen com una alternativa davant un sistema educatiu percebut com excessivament rígid, que no contempla opcions per a aquells i aquelles joves que no s'hi adapten, que acumulen suspensos i repeticions, que mostren senyals de desconnexió del seu recorregut escolar, que abandonen els estudis abans d'hora o que segueixen trajectòries educatives no lineals.

En aquest context, els CNO representen una proposta educativa flexible, orientada a satisfer necessitats específiques de joves que volen reincorporar-se al sistema educatiu o iniciar una formació professional. El seu propòsit central és acompanyar els i les joves en la definició dels seus projectes vitals, promovent tant la seva integració al món laboral com la seva continuïtat formativa.

Tal com exposen Tarabini, Jacovkis i Montes (2021), aquest model educatiu destaca pel seu enfocament basat en l'acollida, la cura i l'escolat activa, evitant judicis sobre les experiències prèvies dels i les joves. En comptes d'això, es promouen processos de reflexió retrospectiva i de responsabilització personal, que permeten als joves comprendre i reinterpretar les decisions passades per poder construir-ne de noves. Aquest procés es fonamenta en el respecte i el reconeixement cap als joves i busca establir un vincle sòlid amb l'espai educatiu.

El model educatiu de noves oportunitats forma part d'una iniciativa promoguda per Servei Públic d'ocupació de Catalunya (SOC), amb el finançament del Fons Social Europeu en el marc del programa de Garantia Juvenil, en funcionament des de fa gairebé deu anys. La gestió es duu a terme en col·laboració amb la Fundació Intermèdia. Tanmateix, ofereix un conjunt coordinat d'intervencions d'orientació, formació i acompanyament, amb diversos itineraris que poden allargar-se fins a vint mesos. Aquests processos tenen com a característica fonamental l'adaptabilitat a les necessitats de cada jove, així com en contacte directe amb entorns professionals i empresarials, tot això sota una tutoria contínua. Segons les dades disponibles,

diversos CNO implantats al territori català han atès a més de 8.000 joves; d'aquests, 2.900 han reprès els estudis i 2.000 han accedit a un contracte laboral (Generalitat de Catalunya, 2024).

Els CNO atenen joves amb perfils diversos, però que comparteixen determinades característiques, com per exemple, la franja d'edat més habitual és la compresa entre els 16 i els 20 anys (Fábregas i Tarabini, 2022). Per tal d'oferir-los un suport realment significatiu, cal entendre la joventut com una etapa marcada per múltiples dimensions personals i socials. Com assenyala Funes (2019, citat a Fábregas i Tarabini, 2022), és fonamental anar més enllà de la seva condició d'estudiants i tenir en compte el conjunt de les experiències que condicionen la seva realitat quotidiana.

Des del punt de vista educatiu, aquests joves presenten trajectòries marcades per l'exclusió escolar, caracteritzades per suspensos reiterats, repeticions, escolarització en grups adaptats o de nivell inferior i expulsions freqüents. Segons Tarabini (2017), molts d'aquests joves han desenvolupat la percepció que "l'escola no és per a ells", la qual cosa ha derivat en una desvinculació emocional envers el sistema educatiu i tot allò que aquest representa (Fábregas i Tarabini, 2022).

2.3. Elements que configuren el model

Una de les principals funcions dels i les professionals que treballen als CNO és contribuir a fer que els i les joves puguin fer les paus amb la seva identitat com a aprenents. És fonamental que aquests nois i noies puguin reconèixer-se com a subjectes capaços d'adquirir coneixement i participar activament en processos d'aprenentatge. Sovint, aquests joves arrossegueu la sensació de no valer pels estudis, fet que dificulta la seva vinculació amb el món educatiu. Per això, una part essencial de la intervenció pedagògica implica reconstruir aquesta relació amb l'aprenentatge i generar condicions perquè trobin un sentit positiu a la seva trajectòria educativa. (Fábregas i Tarabini, 2022).

2.3.1. Oferta formativa

Els CNO es caracteritzen per oferir itineraris formatius fets a mida, amb una estructura flexible i de durada superior a les vies convencionals. Aquest plantejament permet adaptar-se millor a les necessitats, ritmes i interessos particulars de cada jove. Donades les trajectòries dels joves als quals acullen, sovint marcades per l'abandonament escolar i per experiències laborals en sectors precaris i poc qualificats, un dels reptes fonamentals és ajudar-los a resignificar la seva condició d'estudiants i recuperar la motivació per continuar formant-se (Tarabini, Jacovkis i Montes, 2021).

2.3.2. Rol dels educadors: orientació i vincle

Una altra peça clau que caracteritza el model dels CNO és la importància de la construcció d'un vincle de confiança dels joves amb l'equip docent. En aquest sentit, el seu model d'intervenció es fonamenta en una orientació i acompanyament que transcendeix la dimensió estrictament acadèmica. Els professionals no només exerceixen funcions docents, sinó que també esdevenen acompanyats durant el procés, tot establint una relació propera amb els joves i de suport continu (Fàbregas i Tarabini, 2022).

Els professionals dels CNO es mostren compromesos amb el desenvolupament integral dels joves i amb una acció educativa amb voluntat transformadora (Perrenoud, 2007, citat a Fàbregas i Tarabini, 2022). Aquest compromís no depèn únicament de la motivació individual, sinó que és sostingut i potenciat per una estructura organitzativa que promou espais de col·laboració, cura i reflexió per als mateixos formadors i formadores.

En aquest marc, com assenyala Tarabini (2018), l'orientació s'entén com un procés transversal que recorre tota l'acció educativa. Així doncs, aquesta no es concep com una intervenció puntual o finalista, sinó com un procés continu que acompanya i estructura el conjunt de l'experiència formativa. A més, el seu enfocament es caracteritza per la seva naturalesa integral i col·lectiva, ja que s'adreça a tot

l'alumnat i interpel·la a tots els membres de l'equip, convertint-se en una responsabilitat compartida. El seu objectiu principal és obrir camins diversos cap a l'èxit educatiu, més enllà dels imaginaris tradicionals centrats en la linealitat dels itineraris i en la mera obtenció de títols. En aquesta línia, es posa valor a la pluralitat de trajectòries i es reconeix que l'error, la marxa enrere o el canvi de direcció no són indicadors de fracàs, sinó parts consubstancials del procés de desenvolupament personal i d'aprenentatge de cada jove.

Els i les formadores, per tant, no només transmeten coneixements tècnics o acadèmics, sinó que esdevenen referents significatius per als joves. Aquest paper requereix una escolta activa i una sensibilitat per entendre les necessitats vitals i emocionals que condicionen els processos d'aprenentatge. Tal com assenyala Tarabini (2018), cal reconèixer que l'aprenentatge no es produeix de manera aïllada, sinó que depèn tant de condicions objectives com subjectives. Sobre aquesta base, es posa èmfasi especial en generar un fort sentiment de pertinença al centre. Perquè un jove pugui aprendre no només necessita cobrir les necessitats materials bàsiques, sinó també confiar en ell mateix, en els altres i en allò que fa. L'objectiu és oferir un entorn segur, no només físicament sinó també emocionalment, on els joves se sentin valorats i respectats.

2.3.3. Model ensenyament aprenentatge

Un dels fonaments pedagògics centrals dels CNO és l'aposta per un model d'ensenyament basat en la pràctica i l'experiència directa. Sota un enfocament pedagògic que promou “aprendre treballant” i “pensar amb les mans”, aquests centres entenen que l'aprenentatge adquireix significat quan es construeix a partir de la connexió entre teoria i pràctica. Aquest plantejament permet que l'activitat educativa tingui un sentit pels joves, allunyant-se de l'estructura clàssica de separació entre continguts teòrics i pràctics. Tal com assenyalen Tarabini i Jacovkis (2019, citat a Fàbregas i Tarabini, 2022), aquest model trenca amb la fragmentació curricular típica dels itineraris educatius convencionals, i dona lloc a espais d'aprenentatge integrats, on es desenvolupen competències de manera rellevant,

significativa i en un marc que fomenta tant la cooperació com el gaudi del procés educatiu (Fábregas i Tarabini, 2022).

Des d'aquesta perspectiva, una de les fites essencial de la tasca educativa als CNO és combatre mirades estigmatitzadores que sovint perceben els joves que han abandonat prematurament el sistema educatiu com a casos perduts (Fábregas i Tarabini, 2022).

Taula 1. Pilars del model dels CNO

Pilars	Característiques	Tret central
Oferta formativa	Diversitat	Adaptat
	Flexibilitat	
	Professionalització	
Rol dels educadors	Orientació i acompanyament subjectiu	Compromès
	Víncle emocional	
Model d'ensenyament-aprenentatge	Subjectivació dels aprenents	Personalitzat
	Basat en subjectivitats	
	Integració teoria i pràctica	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Tarabini, 2018, p. 64.

Disseny metodològic

Aquest treball s'emmarca dins d'un enfocament metodològic qualitatiu, amb l'objectiu d'obtenir una comprensió profunda de les experiències i percepcions dels joves que han abandonat el sistema educatiu convencional i han reprès la seva formació en un CNO.

Pel treball de camp, es va tenir l'oportunitat de col·laborar amb l'Escola de Noves Oportunitats El FAR, un dels centres que forma part del programa CNO, en funcionament des de l'any 2015. En concret, El FAR actua a sis comarques de la Catalunya Central (el Bages, l'Anoia, el Moianès, el Berguedà, el Solsonès i la Cerdanya). Tot i aquesta presència territorial, el present estudi se centra en la seu de Manresa, on es van dur a terme totes les entrevistes tant amb joves participants com amb professionals del centre.

L'elecció d'aquesta escola com a estudi de cas respon al criteri de conveniència, atesa la seva predisposició a participar en la recerca i la facilitat d'accés. Aquesta proximitat ha permès establir un contacte fluid amb l'equip educatiu, afavorint el desenvolupament del treball de camp rigorós i respectuós.

La selecció de la mostra es va fer mitjançant un mostreig intencionat, escollint joves que, després d'un procés d'abandonament educatiu, han reprès els seus estudis al FAR. La mostra està formada per deu joves (cinc noies i cinc nois) d'edats compreses entre els 16 i els 19 anys, que actualment estan cursant diferents itineraris formatius, com ara el Certificat Professional d'electricitat, el Certificat Professional de comerç, l'Itinerari de llengua i entorn i el Grup Aula.

A més, per obtenir una visió més àmplia del funcionament del centre i del model educatiu que proposa, també es va entrevistar a quatre professionals de l'escola: un formador, una tècnica, la psicopedagoga del centre i el director del FAR.

En total, es van realitzar 14 entrevistes semiestructurades: 10 a joves i 4 a membres de l'equip professional. Aquestes entrevistes han permès explorar els factors que han afavorit la permanència dels joves en els seus itineraris formatius al centre.

D'altra banda, les entrevistes amb els professionals han aportat una mirada institucional i pedagògica sobre els reptes i oportunitats que planteja aquest model educatiu.

Totes les entrevistes van ser enregistrades en format d'àudio, transcrites i posteriorment analitzades mitjançant tècniques d'anàlisi de contingut utilitzant el programari ATLAS.ti. El procés d'anàlisi de les dades va seguir una codificació de tipus abductiu, que ha permès identificar patrons recurrents i temàtiques rellevants vinculades als factors que afavoreixen la permanència educativa dels joves en el context del FAR.

3.1. Taula 2. Graella tipològica

Codi	Tipus d'entrevistat	Gènere	Edat	Curs de desvinculació	Itinerari CNO
E1	Jove	femení	16	4t d'ESO	Grup Aula
E2	Jove	femení	17	4t d'ESO	Itinerari de Serveis Comercials
E3	Jove	femení	17	4t d'ESO	Itinerari de Llengua i Entorn
E4	Jove	femení	17	4t d'ESO	Itinerari de Serveis Comercials
E5	Jove	femení	17	4t d'ESO	Grup Aula
E6	Jove	masculí	17	4t d'ESO	Itinerari de Serveis Comercials
E7	Jove	masculí	17	4t d'ESO	Itinerari Industrial
E8	Jove	masculí	18	4t d'ESO	Itinerari Industrial
E9	Jove	masculí	19	Cicle Formatiu	Itinerari Industrial
E10	Jove	masculí	18	4t d'ESO	Itinerari Industrial
E11	Formador	masculí			
E12	Tècnica	femení			
E13	Psicopedagoga	femení			
E14	Director	masculí			

Font: Elaboració pròpia.

Resultats

4.1. Condicions estructurals del context formatiu

4.1.1. Ràtio reduïda de joves per aula

Un dels primers elements que emergeixen dins la dimensió de les condicions estructurals del context formatiu és la ràtio reduïda de joves per aula. Aquest factor ha estat positivament valorat per diversos joves entrevistats, els quals destaquen que el fet de compartir l'aula amb menys companys i companyes contribueix de manera significativa al seu benestar dins el centre.

Molts d'ells expliquen que, en la seva experiència educativa anterior, l'elevada densitat d'alumnes per aula dificultava generava un entorn estressant i que dificultava tant l'aprenentatge com la convivència. En canvi, al FAR, descriuen que poden treballar amb més tranquil·litat, fet que afavoreix que se sentin més còmodes i predisposats a participar. Tal com expressa una noia de l'itinerari de serveis comercials: *"Pues que es como... hay menos gente, estás más tranquilo. Vas a tu bola, nadie te molesta. Y haces las cosas con tranquilidad. (...) Te sientes a gusto"*.

A més, aquesta proporció reduïda no només influeix en l'ambient general de l'aula, sinó que és clau per possibilitar una millor atenció emocional per part dels professionals del centre. Tal com comenta un altre jove de l'itinerari industrial: *"(Els formadors) Estan més atents perquè, com que som menys alumnes, poden estar per tots"*. El fet de tenir grups petits permet als professionals conèixer millor les necessitats i situacions personals de cada jove, facilitant un vincle més proper i de confiança.

A l'Annex 7.1 s'adjunta una imatge que exemplifica visualment aquesta composició reduïda dels grups-classe.

4.1.2. Espai tranquil i acollidor

Pel que fa a un altre aspecte rellevant en els relats de la majoria dels i les joves entrevistades fa referència a l'ambient de calma i tranquil·litat que s'experimenta dins el centre. En aquest sentit, aquesta sensació de benestar vinculada al context físic i emocional esdevé un dels elements més significatius en la valoració inicial que fan en arribar al FAR.

Aquí el jove es troba molt més a gust, veu que les instal·lacions són diferents del que és un institut. Si tu entres aquí ja veus el taller, ja veus la dinàmica de les aules, no és la d'un espai normal d'institut. Llavors, el jove a nivell d'espai se sent molt més còmode, se sent molt més acompanyat.

Membre de l'equip del FAR.

Aquesta experiència positiva amb el context formatiu es pot interpretar com una forma de ruptura simbòlica amb el sistema educatiu convencional, al qual molts d'aquests joves associen a experiències de fracàs, frustració i malestar. D'aquesta manera, la configuració de l'espai juga un paper fonamental en aquesta ruptura, ja que les aules del FAR no reproduïen l'estructura física tradicional d'un institut, sinó que presenten una distribució alternativa de taules i cadires més horitzontal i menys jeràrquica, que busca generar una atmosfera acollidora i de proximitat.

Cal destacar que la intencionalitat d'aquesta configuració no és només estètica o funcional, sinó també simbòlica. Molts joves arriben al centre amb una actitud de rebuig cap a tot allò que s'associa amb el seu context educatiu anterior. Per això, generar un ambient que visualment i emocionalment es percebi com diferent és essencial per trencar amb aquestes reticències inicials i facilitar la reconexió amb l'aprenentatge i amb l'entorn educatiu. Es pot observar als annexos d'aquest treball (vegeu [Annex 7.2](#)) una imatge que il·lustra la distribució no convencional d'una de les aules del centre.

4.1.3. Oferta formativa diversa i flexible

Actualment, l'escola del FAR situada a Manresa disposa de sis itineraris diferenciats agrupats en dues grans branques: l'orientada a la professionalització i l'educativa. Dins la primera, es troben els itineraris d'Hostaleria, Informàtica, Serveis Comercials i l'Industrial; mentre que la branca educativa inclou l'itinerari d'Aula, que permet cursar l'ESO a través de l'IOC, i l'itinerari de Llengua i Entorn, enfocat a millorar el català.

Aquest model es caracteritza per una flexibilitat estructural que facilita la incorporació de noves propostes formatives segons les demandes canviants dels joves. Aquesta flexibilitat també permet la possibilitat que els joves puguin canviar d'itinerari, sense que això sigui viscut com un fracàs, sinó com una reorientació respectada. En conseqüència, la manca de rigidesa contribueix a reduir la pressió que sovint acompanya la tria d'un itinerari educatiu, alliberant-los del pes d'una decisió viscuda com a definitiva.

Crec que aquesta flexibilitat que donem aquí i que a mig curs digui que està fent informàtica i m'he adonat que el que vull fer ara és cuina. I puguin canviar, crec que els motiva molt i els treu aquesta pressió. Crec que moltes vegades aquesta pressió ells no tenen les eines per digerir-la i els fa prendre decisions apresurades i que realment no estan alineades amb els seus interessos. Crec que és aquesta flexibilitat que tenim aquí al FAR i a Noves Oportunitats en general, crec que és clau amb la seva motivació i sobretot en que perdin la por a equivocar-se.

Membre de l'equip del FAR

D'altra banda, la flexibilitat també es manifesta en l'organització horària, que s'adapta a les circumstàncies personals dels joves. Això permet, per exemple, reduir l'assistència setmanal en casos de dificultats puntuals. Així mateix, el contingut formatiu pot ajustar-se segons la motivació del grup, incorporant dinàmiques més actives o continguts més pràctics quan es considera oportú.

4.1.4. Fase inicial d'adaptació i orientació

Dins l'estructura pedagògica del model, la fase inicial d'adaptació i orientació constitueix un factor especialment valorat per l'equip professional del centre, tot i que ha passat desapercebut en el discurs dels i les joves entrevistades. Aquesta etapa, que generalment s'estén durant el primer mes, té com a finalitat facilitar el retorn progressiu dels i les joves a l'àmbit educatiu, així com oferir-los un temps d'exploració abans d'optar per un itinerari formatiu concret.

Aquesta etapa és essencial per poder orientar de manera més fonamentada i respectuosa el procés de tria d'itinerari, tot garantint que la decisió final sigui la del jove, però amb una base informada. En relació amb això, la fase inicial actua com un espai de prova, que redueix el risc que el jove se senti atrapat en un itinerari que no li encaixa. En cas que posteriorment es produeixi un canvi d'itinerari, el treball fet durant aquesta primera etapa facilita la detecció de possibles dificultats d'adequació, cosa que permet una reorientació més àgil i comprensiva per part de l'equip educatiu.

A més de la funció orientadora, aquesta etapa inicial inclou dinàmiques específiques de cohesió grupal, considerades per l'equip del FAR com un factor clau per garantir la continuïtat i el compromís dels joves al llarg del procés. Tal com assenyala una de les membres de l'equip de professionals entrevistades: *“Si hi ha un grup que ha vinculat bé entre ells també és un grup que funcionarà tot el curs”*.

4.2. Dimensió relacional i emocional

4.2.1. Acompanyament emocional individualitzat

L'acompanyament emocional individualitzat és un dels elements que més s'ha repetit al llarg de les entrevistes. Tot i que pràcticament tots els joves han fet referència al suport emocional que reben, han estat els professionals qui més han fet incidència, remarcant la importància que té aquesta tasca en el seu dia a dia. Aquest acompanyament emocional es tracta d'una tasca compartida per tot l'equip, però cal destacar que les figures que tenen un pes més important en aquest àmbit

són la psicopedagoga i, especialment els tècnics. La seva funció no només consisteix a impartir docència en els itineraris formatius, sinó també a tutoritzar els joves i fer un seguiment personalitzat del seu procés dins el pla educatiu.

Tal com s'ha comentat anteriorment, el fet que la ràtio de joves sigui reduïda facilita que aquest suport individualitzat sigui realment viable i efectiu. La feina dels tècnics se centra a acompanyar cada jove de manera propera i constant, intentant establir un vincle de confiança per afavorir la seva permanència al programa. En aquest sentit, cada tècnic manté contacte directe amb els joves que tutoritza a través de WhatsApp, un canal de comunicació que s'utilitza per saber els motius d'una absència, fer seguiment de com es troben i, sobretot, per transmetre que hi ha algú al darrere que es preocupa per ells i està disponible per acompanyar-los.

Una de les tasques més valorades entre els joves durant les entrevistes que desenvolupen els tècnics diàriament és el reforç positiu constant. Molts dels joves arriben al centre després d'haver viscut trajectòries educatives marcades per l'estigmatització i la crítica. En aquest nou context, reben missatges que posen valor a les seves capacitats, els seus avenços i les seves actituds per petites que siguin.

Per exemple, la meva professora d'ara, ha parlat amb tots els de la classe per si estàvem malament i ens motiva. Ens motiva, en plan, si nosaltres som aptes per a alguna cosa, ens ho fa saber. I això jo crec que és molt important. (...) O sigui, ho has de saber per tu mateix, però que t'ho digui una altra persona, et dona més confiança.

Noia, 17 anys, itinerari de serveis comercials.

Aquest canvi de mirada, on el focus es posa en les seves fortaleces en lloc de les mancances, els ajuda a guanyar confiança en ells mateixos i a viure el procés des d'un lloc segur i motivador.

4.2.2. Vincle emocional

Un altre dels aspectes que ha aparegut de manera molt destacada a les entrevistes ha estat el vincle que els joves estableixen amb els professionals del centre, especialment amb els formadors i tècnics. Aquest vincle emocional és fonamental pel benestar dels i les joves i per la seva permanència dins el programa. El fet de comptar amb una persona de referència a qui poden recórrer en moments de dificultat té un gran impacte en la seva motivació i implicació.

Molts joves entrevistats expliquen que al FAR han pogut establir una relació de confiança amb els formadors i tècnics, que no havien tingut en la seva experiència educativa anterior. El vincle que s'estableix amb els professionals no només és afectiu, sinó també motivacional. Poder comptar amb algú que es preocupa per ells i que confia en les seves capacitats, els dona un suport molt valuós per continuar formant-se. Alguns joves fins i tot identifiquen els seus formadors o tècnics com una figura de referència, més enllà del rol acadèmic.

Por ejemplo, tenemos a nuestra profesora, que es nuestra nueva profesora. Y casi cada día, por ejemplo, cuando nos ve raros o nos nota la cara diferente o la forma de actuar diferente, nos coge aparte y habla con nosotros y al menos a mí me ayuda. Hablar, contarle mis problemas a alguien y al menos desahogarme. Eso está súper bien.

Noi, 17 anys, itinerari de serveis comercials.

Aquest tipus de relació de confiança, basada en l'escolta activa i el respecte, facilita que els joves se sentin més vinculats amb el centre i més motivats per mantenir-se al programa.

4.2.3. Clima positiu de convivència entre iguals

El clima de convivència entre els i les joves ha estat un altre dels factors destacats a les entrevistes, sobretot per part de les noies. Tot i que tant nois com noies han

valorat positivament la relació amb els seus companys i companyes, han estat les noies les que han posat més èmfasi en la importància d'aquest aspecte vinculant-lo amb el seu benestar emocional.

Un element que facilita aquest bon clima de convivència es tracta de la reduïda ràtio de joves per aula. El fet de treballar amb grups petits permet generar un ambient més tranquil, on hi ha menys soroll, menys conflictes i una relació més propera entre iguals. Aquest clima positiu i de respecte entre iguals contribueix a augmentar el vincle dels joves amb el centre i en conseqüència, la seva assistència i permanència. Formar part d'un grup cohesionat i sentir-se a gust amb els companys i companyes pot ser un element clau per motivar els joves a continuar assistint al seu itinerari.

Siento que entre todos nos respetamos un montón y, a ver, siempre vas a tener más relación con algunos que con otros, pero yo qué sé, es como que me siento bastante a gusto. (...) Porque yo qué sé, al fin y al cabo, venir a un sitio que sabes que estás a gusto con la gente ya te motiva más que si no lo estás. No se te hace pesado venir.

Noia, 17 anys, itinerari de serveis comercials.

En set anys no he vist cap cas de “bullying” aquí. Això mostra que podem estar a sobre i a la mínima que puguem detectar alguna cosa que no toca, ja ho tallem d'arrel. Clar, com que som, jo penso, bastanta gent treballant per un volum reduït de joves, que en tenim molts, però podem estar molt a sobre que no passin aquest tipus de coses. I si mai ens passa, tenim els mecanismes per poder-ho gestionar.

Membre de l'equip del FAR.

A més, l'absència de conflictes greus o casos d'assetjament escolar, reforça la percepció d'un clima positiu. En alguns casos, fins i tot, han coincidit en un mateix

itinerari dues persones amb un conflicte greu en el passat, però un cop dins el programa, aquest tipus de comportament no s'ha tornat a repetir.

4.3. Aplicabilitat de l'aprenentatge

4.3.1. Combinació teoria i pràctica

Una de les característiques clau del model pedagògic observat al centre és la integració entre la teoria i la pràctica en el desenvolupament de les activitats formatives. Cal destacar que aquesta valoració apareix amb més força en els discursos dels nois, fet que pot estar relacionat al fet que la majoria cursaven l'itinerari industrial, amb un component pràctic més evident que el de serveis comercials, itinerari majoritari entre les noies entrevistades. Aquesta combinació esdevé un element central per dinamitzar les sessions i afavorir la implicació activa dels i les joves en el procés d'aprenentatge.

Aquesta dimensió pren una importància particular en el context del FAR, ja que molts dels joves que hi arriben han viscut una experiència prèvia negativa, sovint associada a l'error com a font d'estigmatització. Aquest bagatge emocional condiciona les seves actituds inicials, pel fet que davant tasques que no dominen o que perceben com a difícils, és habitual que optin per no intentar-les, evitant així la possibilitat de tornar a sentir frustració.

Bueno, yo cuando empezamos a hacer las prácticas... Me siento bien porque estoy aprendiendo algo que nunca he hecho. Montar cables, montar interruptores... Nunca sabía cómo va. Y un día o el otro te lo enseñan y te dan una oportunidad a estudiarlo. Eso me siento bien para hacerlo.

Noi, 18 anys, itinerari industrial.

Pel que fa a aquest comportament, pot ser interpretat erròniament com una manca de respecte o desinterès, quan en realitat expressa una dificultat més profunda

vinculada a l'autoestima i a la por d'equivocar-se. Tenint això en compte, un dels reptes educatius més destacables consisteix precisament a crear les condicions perquè els joves puguin provar, equivocar-se i tornar a intentar-ho en un entorn segur. La dimensió pràctica de l'aprenentatge, per tant, juga un paper fonamental en aquest procés, ja que ofereix als i les joves una via alternativa per accedir al coneixement des de l'experiència directa, reforçant així el sentiment de competència i d'autosuficiència.

4.3.2. Percepció d'utilitat

Un factor rellevant per comprendre els processos de permanència dels i les joves al llarg dels seus itineraris formatius és la percepció d'utilitat que atribueixen als continguts treballats. La sensació que allò que aprenen té una aplicació directa en el seu futur professional, contribueix de manera significativa a donar sentit al seu itinerari formatiu. En aquesta línia, tant les activitats vinculades amb el món laboral, com les visites a empreses o les pràctiques professionals, emergeixen com a eines fonamentals per fer entendre als joves com els coneixements que adquireixen a l'aula poden tenir una aplicació concreta en un entorn real.

Sobre todo, las excursiones que hacemos. Porque el ámbito donde estamos, pues hacemos muchas excursiones a empresas. Y todo esto, y a mí al menos, es lo que me motiva y me enseña de verdad cómo tratar a un cliente, o cómo llevar una empresa, o cómo utilizar el marketing en todos los ámbitos. Y eso es una de las cosas que me motiva y más en el sector donde me quiero dedicar.

Noi, 17 anys, itinerari de serveis comercials.

Així doncs, els i les joves manifesten un major compromís quan perceben que els continguts treballats tenen una funcionalitat concreta i que els apropen als seus interessos professionals.

4.4. Reptes i limitacions

4.4.1. Limitacions derivades del marc institucional

Un dels principals reptes que afronta el model dels CNO es vincula amb les rigideses estructurals institucionals derivats del seu encaix administratiu actual. El programa és finançat i regulat pel Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), fet que condiciona tant el seu funcionament com la seva projecció a llarg termini. Aquesta dependència comporta un marc normatiu i pressupostari ambiciós, però limitat, sotmès a convocatòries bianuals i mecanismes de justificació i rendiment de comptes que introdueixen una pressió constant sobre els equips tècnics per demostrar resultats en un període molt acotat.

Tanmateix, el règim normatiu establert pel SOC limita la capacitat del dispositiu per adaptar-se a les necessitats i ritmes d'aprenentatge de cada jove, impossibilitant per exemple, que es reconegui la progressió d'un jove que ha suspès un mòdul inicial, però ha experimentat una evolució significativa al llarg del curs. Igualment, l'aplicació de mesures disciplinàries es veu limitada, ja que una expulsió pot comprometre l'accés a pràctiques o a l'obtenció del títol, dificultant així l'ús d'estratègies correctives efectives.

D'altra banda, el fet de no formar part del sistema educatiu formal situa el model dels CNO en una posició de desavantatge respecte a altres dispositius educatius, tant pel que fa al reconeixement institucional com a l'accés a recursos i espais. D'aquesta manera, dins el dispositiu es planteja com a horitzó de futur el possible traspàs del programa al Departament d'Educació, fet que permetria una integració més coherent amb la resta del sistema educatiu i una major estabilitat. No obstant això, es tracta d'un procés complex i incert que encara no s'ha materialitzat.

4.4.2. Limitacions en l'actualització dels itineraris

Tot i la voluntat del model d'oferir itineraris formatius diversos i adaptats a les necessitats dels joves, es constata una dificultat estructural per actualitzar els

continguts i modalitats d'aquests itineraris en funció dels nous requisits socials i laborals. Els canvis socials i tecnològics s'esdevenen a una velocitat molt superior a la capacitat d'adaptació dels itineraris, de manera que es genera un desajust entre la formació que s'ofereix i les demandes emergents fora de l'entorn del programa.

Paral·lelament, el model també afronta reptes operatius a l'hora de donar resposta a interessos col·lectius que fins ara no havien estat presents. Per exemple, si en un moment determinat un grup significatiu de joves mostra interès per àmbits que no s'ha treballat fins aleshores, com podria ser l'estètica, el dispositiu educatiu es veu obligat a activar una resposta ràpida, però sovint sense disposar dels recursos necessaris, com poden ser espais, formadors, materials, etc. Des d'aquesta perspectiva, la mateixa flexibilitat del model, que en teoria hauria de facilitar l'adaptació, pot convertir-se en un repte quan no es compta amb una infraestructura prou àgil per activar noves propostes amb rapidesa. Cal assenyalar que, tot i que el programa ofereix certa flexibilitat, la posada en marxa d'itineraris depèn sovint del volum d'interès detectat. Això pot deixar fora vocacions minoritàries i limitar la personalització dels processos educatius.

4.4.3. Limitada difusió social

Malgrat la trajectòria consolidada dels CNO i el seu potencial com a espai d'acompanyament educatiu i vital per a joves que han abandonat el sistema educatiu convencional de manera prematura, la seva presència dins el teixit institucional i social continua sent limitada i desigual. Aquesta situació es reflecteix en una manca de coneixement pels professionals, com orientadors o tutors, que haurien de jugar un paper clau en la seva derivació, ja que en molts casos no tenen identificat el programa com una alternativa formativa vàlida.

La conseqüència immediata d'aquesta invisibilitat és que l'accés al programa no es produeix sempre per canals formals, sinó, sovint, a través de la transmissió informal entre iguals o per la iniciativa directa dels membres de l'equip del FAR, que assumeixen un paper actiu en la difusió de l'escola mitjançant xerrades i

presentacions als centres. Tot plegat evidencia la necessitat d'una estratègia de comunicació i reconeixement institucional més sòlida, que permeti integrar els CNO en les rutes oficials d'orientació educativa, i garantir així una accessibilitat real i equitativa per a tots els joves que en podrien beneficiar-se.

Taula 3. Factors de permanència

Factors de permanència	
Condicions estructurals del context formatiu	Ràtio reduïda de joves per aula
	Espai tranquil i acollidor
	Oferta formativa diversa i flexible
	Fase inicial d'adaptació i orientació
Dimensió relacional i emocional	Acompanyament emocional individualitzat
	Víncle emocional
	Clima positiu de convivència entre iguals
Aplicabilitat de l'aprenentatge	Combinació teoria i pràctica
	Percepció d'utilitat
Reptes i limitacions	Limitacions derivades del marc institucional
	Limitacions en l'actualització dels itineraris
	Limitada difusió social

Font: Elaboració pròpia.

Conclusions

El present treball ha tingut com a objectiu principal analitzar els factors que afavoreixen la permanència educativa dels i les joves en un Centre de Noves Oportunitats (CNO), prenent com a cas d'estudi l'Escola de Noves Oportunitats El FAR de Manresa. A través d'una metodologia qualitativa basada en entrevistes a joves i professionals del centre, la recerca ha permès identificar un conjunt de dimensions clau que intervenen de manera significativa en la vinculació dels joves amb el model, tot oferint una alternativa real a l'Abandonament Escolar Prematur (AEP).

Els resultats obtinguts mostren que la permanència educativa no depèn únicament de l'oferta formativa, sinó de la construcció d'un entorn institucional i relacional que generi seguretat, reconeixement i sentit. La configuració d'un entorn acollidor, la ràtio reduïda, la flexibilitat de l'oferta formativa, així com la fase d'adaptació i orientació, emergeixen elements que faciliten que els joves tornin a confiar en l'educació, especialment quan les seves trajectòries anteriors han estat marcades pel fracàs, la frustració o la desvinculació emocional amb la institució escolar.

Tanmateix, la recerca ha evidenciat la rellevància de l'acompanyament emocional individualitzat i el vincle de confiança amb els professionals del centre, que no només actuen com a docents sinó com a figures de referència pels joves. El reconeixement individual, el seguiment proper i la disponibilitat constant dels formadors i tècnics contribueixen a reforçar l'autoestima dels joves i a construir un procés educatiu amb sentit. Paral·lelament, el clima de respecte i convivència entre iguals afavorit per la ràtio reduïda dels grups, esdevé un factor protector que incideix en la continuïtat dels joves en els seus itineraris.

D'altra banda, la integració de continguts teòrics i pràctics, juntament amb la percepció d'utilitat de la formació rebuda, esdevé un aspecte significatiu en la implicació dels joves. Quan poden identificar aplicacions concretes dels aprenentatges en entorns professionals reals, es reforcen tant la motivació com el compromís amb l'itinerari formatiu. Aquest vincle amb el món del treball

contribueix a donar sentit a la trajectòria educativa i a projectar expectatives realistes de futur.

Cal afegir que les percepcions recollides al llarg del treball no han estat homogènies entre els diferents actors. Les noies van posar un èmfasi més gran en la importància del clima positiu entre iguals, mentre que els nois van valorar de manera especial la combinació entre teoria i pràctica. Al mateix temps, els membres de l'equip de professionals van identificar amb més claredat elements estructurals com l'acompanyament emocional individualitzat i la fase inicial d'orientació com a factors clau de la permanència. Aquestes diferències aporten una visió més matisada del funcionament del model i obren la porta a futures línies de recerca que puguin explorar amb més profunditat el pes de les variables de gènere, trajectòria i posició dins el dispositiu educatiu.

Malgrat els resultats positius identificats, la investigació ha permès detectar un conjunt de limitacions estructurals que poden afectar la sostenibilitat i el desenvolupament futur dels CNO. La dependència del finançament i de la gestió per part del SOC condiciona el marge d'acció del model, ja que l'adscripció a una lògica ocupacional dificulta, en alguns casos, la plena adaptació als ritmes i necessitats educatives dels joves. Aquest marc pot suposar un repte tant per a l'actualització dels itineraris formatius com per a la capacitat de generar noves propostes formatives davant l'emergència de demandes no previstes.

A més, la manca de reconeixement formal dins del sistema educatiu dificulta la seva integració com a alternativa plenament integrada. Aquesta situació pot reduir les oportunitats d'accés per part de molts joves per als quals aquest model podria ser una alternativa valuosa. Aquestes tensions posen de manifest una desconexió entre el funcionament institucional actual i les necessitats reals dels joves que, sovint, queden exclosos o desatesos pel sistema educatiu convencional.

Finalment, cal remarcar que aquesta recerca no pretén generalitzar, sinó oferir una mirada aprofundida i contextualitzada sobre un dispositiu concret. Futurs estudis podrien ampliar aquesta anàlisi a altres centres, per tal d'avaluar l'impacte sostingut del model.

Bibliografia

Fundació Bofill. (s. f.). *23 dades clau sobre educació per al 2023*. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://fundaciobofill.cat/blog/23-dades-clau-sobre-educacio-2023>

Abandonament prematur dels estudis (18-24 anys). (s. f.). Departament d'Educació i Formació Professional. Recuperat de <http://educacio.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/indicadors/europeus/abandonament-prematur/>

Bayona-i-Carrasco, J., & Domingo, A. (2021). La continuidad en el aula: El caso del alumnado de origen inmigrante en la transición hacia la educación posobligatoria en Cataluña. *Aposta. Revista de Ciencias Sociales*, 89, 123–141.

García Gracia, M., Casal Bataller, J., Merino Pareja, R., & Sánchez Gelabert, A. (2013). Itinerarios de abandono escolar y transiciones tras la Educación Secundaria Obligatoria.

Generalitat de Catalunya. (2024, 27 de febrer). El SOC consolida el programa 'Noves Oportunitats' dirigit a joves. https://exteriors.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/afers_exteriors/ue/fons_europeus/detalls/noticia/20240227_noves-opportunitats

Idescat. (s. f.). *Indicadors de la Unió Europea. Abandonament prematur dels estudis*. Recuperat de <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10101&t=202100>

Fabregas, M. C., & Tarabini, A. (2022). *Els Centres de Noves Oportunitats: una peça clau del sistema educatiu català per a garantir l'èxit escolar. A Els reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2022* (pp. 135-169). Fundació Bofill.

Fundació Bofill. (s. f.). *Catalunya només podrà sortir de la cua d'Europa en abandonament escolar si desencalla mesures pendents i atén els col·lectius més vulnerables*. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://fundaciobofill.cat/noticies/catalunya-nomes-podra-sortir-cua-d-europa-abandonament-escolar-prematur-13-7-si-desencalla-mesures-pendents-i-aten-els-col-lectius-mes-vulnerables>

Fundació Bofill. (s. f.). *Infografia: 1 de cada 5 joves de famílies amb ingressos baixos abandona els estudis*. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://fundaciobofill.cat/blog/infografia-1-de-cada-5-joves-de-families-amb-ingressos-baixos-abandona-els-estudis>

Fundació Bofill. (s. f.). *Infografia: L'abandonament escolar prematur a Catalunya, en dades*. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://fundaciobofill.cat/blog/infografia-abandonament-escolar-prematur-catalunya-dades>

Fundació Bofill. (s. f.). *L'abandonament escolar prematur a Catalunya baixa fins al 14%, però segueix encara lluny de l'objectiu europeu del 9%*. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://fundaciobofill.cat/noticies/l-abandonament-escolar-prematur-a-catalunya-baixa-fins-al-14-pero-segueix-encara-lluny-de-l-objectiu-europeu-del-9>

Fundació Bofill. (s. f.). *L'any 2020, el 61% de l'alumnat de 19 anys que havia deixat els estudis ho havia fet principalment en acabar 4t d'ESO*. Recuperat el 17 de febrer de 2025, de <https://fundaciobofill.cat/noticies/l-abandonment-a-4t-d-eso-les-desigualtats-en-la-transicio-a-l-educacio-postobligatoria>

La tasa de abandono educativo temprano se mantiene estable con un 13,9% en 2022. (s. f.). Recuperat de <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/prensa/actualidad/2023/01/20230127-aet.html>

Manzano Moliner, M. (2023). Ícaro en la escuela. Los hijos e hijas de la migración marroquí y pakistaní en la transición hacia la educación postobligatoria.

Ministerio de Educación & Formación Profesional. (2023, 22 de febrero).

Instituto Nacional de Estadística (INE). (s. f.). *La tasa de abandono temprano en 2022*. Recuperat el 17 de febrer de 2025, de https://www.ine.es/ss/Satellite?c=INESeccion_C&cid=1259944520169&p=1254735110672&pagename=ProductosYServicios%2FPYSLayout¶m1=PYSDetalleFichaIndicador¶m3=1259937499084

Suberviola, I., Nalda, F. N., & Marcos, A. G. (2024). Factores de influencia en la intención de abandono escolar temprano: perspectiva del estudiantado. *Educación XX1*, 27(1), 229-252.

Tarabini, A. (2015). La meritocracia en la mente del profesorado: un análisis de los discursos docentes en relación al éxito, fracaso y abandono escolar. *RASE, Revista de la Asociación de Sociología de la Educación*, 8(3), 349-360.

Tarabini, A. (2017). L'escola no és per a tu. El rol dels centres educatius en l'abandonament escolar.

Tarabini, A. (2018). Dóna'm l'oportunitat de fer les coses que jo sé fer. Àmbits de Psicopedagogia i Orientació, (48), 52-64.

Annex

7.1. Imatge de la ràtio reduïda de joves per aula

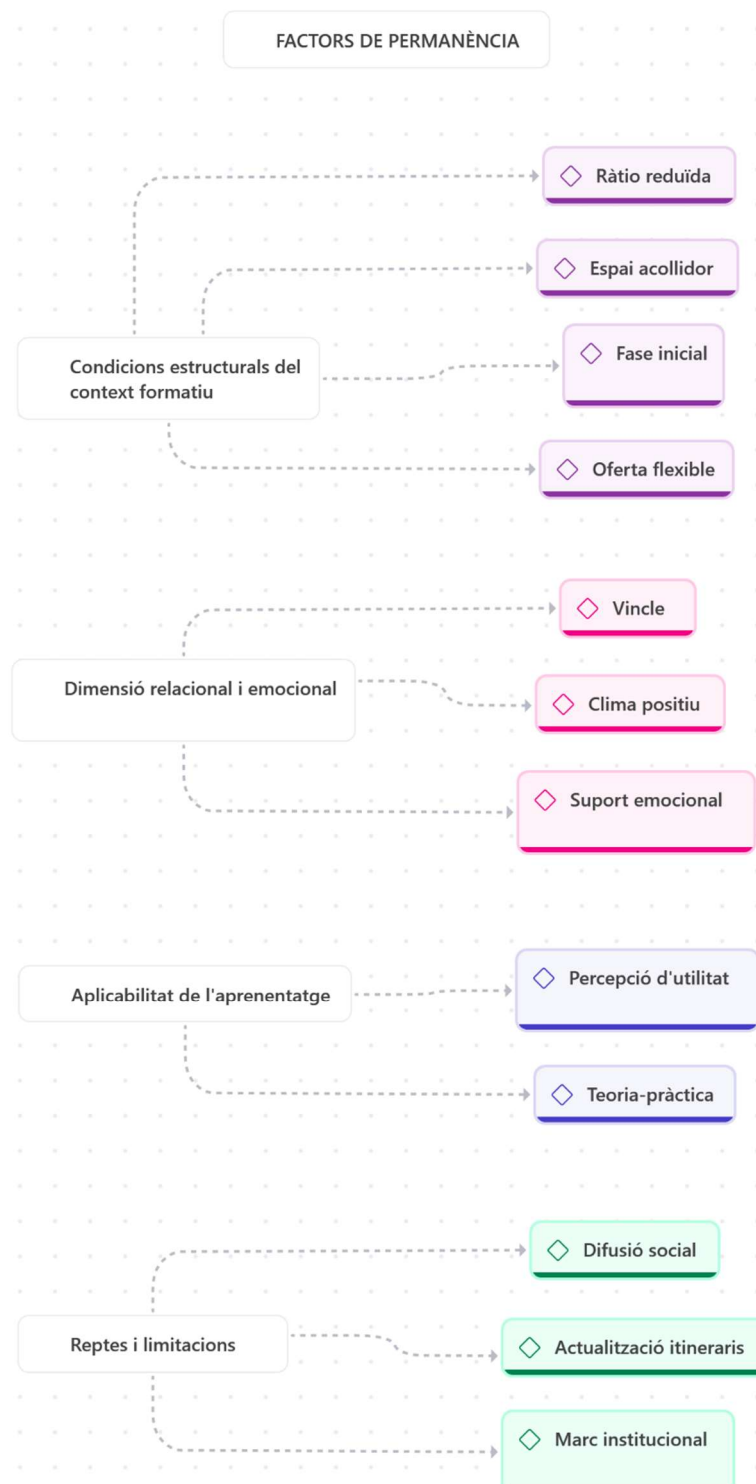
Figura 1. Aula amb ràtio reduïda de joves, fet que facilita una atenció més personalitzada i un ambient de treball tranquil.

7.2. Imatge de la distribució no convencional d'una aula

Figura 2. Distribució no convencional de les aules, pensada per afavorir un entorn més acollidor i diferenciar-se de la rigidesa pròpia dels centres educatius convencionals.

7.3. Mapa factors de permanència

Font: Elaboració pròpia a través del programari ATLAS.ti

7.4. Taula explicativa dels codis

Dimensions	Codi	Descripció
Condicions estructurals del context formatiu	Ràtio reduïda	Permet atenció individualitzada i un ambient més tranquil.
	Espai acollidor	L'entorn físic genera benestar i trenca amb la percepció d'escola convencional.
	Oferta flexible	Diversitat d'itineraris i possibilitat de canviar segons els interessos de cada jove.
	Fase inicial	Període d'acollida que facilita l'elecció d'itinerari i l'adaptació a l'escola.
Dimensió relacional i emocional	Vincle	Analitza com la creació d'un vincle de confiança significatiu entre els professionals i els joves, esdevé un factor protector que incideix directament en la continuïtat educativa.
	Clima positiu	Bon ambient i respecte entre iguals que afavoreix a l'assistència regular al centre.
	Suport emocional	Acompanyament emocional adaptat a les necessitats de cada jove.
Aplicabilitat de l'aprenentatge	Teoria-pràctica	Engloba les valoracions positives sobre el fet d'alternar continguts teòrics amb activitats pràctiques.
	Percepció d'utilitat	Els continguts es valoren com a útils per al futur, afavorint la permanència educativa.
Reptes i limitacions	Marc institucional	Els condicionants estructurals que limiten la capacitat d'acció del model, com la dependència del SOC i els límits

		pressupostaris.
	Actualització itineraris	Les dificultats per adaptar l'oferta formativa als interessos emergents dels joves i als canvis en el context social i laboral.
	Difusió social	Manca de visibilitat dels CNO que pot dificultar l'accés d'alguns joves al recurs.

Font: Elaboració pròpia.

7.5. Document de consentiment informat

DOCUMENT DE CONSENTIMENT INFORMAT

Jo _____, confirmo que se m'ha informat sobre la meua participació en el Treball de Fi de Grau sobre l'abandonament escolar prematur i les Escoles de Noves Oportunitats. L'objectiu principal de la meua recerca és entendre quins factors concrets de l'Escola de Noves Oportunitats El FAR ajuden els estudiants a continuar la seua trajectòria educativa després d'haver abandonat el sistema educatiu convencional.

Entenc que la meua participació consisteix en una entrevista enregistrada en format d'àudio per a facilitar-ne la transcripció i l'anàlisi, i que aquesta informació serà tractada de manera anònima i confidencial. La meua identitat no serà revelada i les dades només seran utilitzades amb finalitats acadèmiques dins la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'estudiant responsable, Carlota Mortés Rodríguez, es compromet a resoldre qualsevol dubte sobre els procediments, així com a respectar els principis ètics de la recerca.

Per tant, confirmo que he llegit i entès aquest document i accepto participar en l'estudi de manera lliure i voluntària.

Manresa, a _____ de _____ de 2025

Signatura Participant

Signatura Investigadora

7.6. Esquema guió entrevista joves

Introducció	- Presentació del projecte i objectius de l'entrevista. Explicació de la confidencialitat i ús de la informació. Consentiment per a l'enregistrament. - T'agradaria fer alguna pregunta abans de començar? - Quants anys tens? - Hi ha alguna activitat o afició que t'agradi fer quan tens temps lliure?
Experiència educativa prèvia	- Abans de començar al FAR, què estaves fent? - Com recordes la teva etapa durant l'ESO? Quins moments positius et venen a la ment quan penses en aquella etapa? També em pots explicar coses del teu pas per la primària si ho consideres important. - A quin institut vas estudiar? Vas estar sempre al mateix centre o vas canviar en algun moment? Per quin motiu? - Que és el que més t'agradava del centre on estudiaves? - I el que menys t'agradava? - Si poguessis canviar alguna cosa d'aquell institut, què canviaries? - Quines creus que van ser les majors dificultats que vas tenir durant l'ESO? - Segons el teu punt de vista, què creus que és ser un bon alumne? I un mal alumne? Per què? - Quan anaves a l'institut com et consideraves com a alumne? Et veies com un bon alumne? Per què? - Quines assignatures t'agradaven més? - Quines t'agradaven menys? Per què?

	- Ara parlarem dels professors, què és el que més valores d'un professor? - Com eren els teus professors quan anaves a l'institut? - Hi ha algun professor que t'agrades especialment? - Per què t'agradava aquest professor? Què feia que et semblés especial? - En canvi, hi va haver algun professor amb qui vas tenir més dificultats? Què creus que feia que la relació amb aquest professor fos més complicada? - Et senties escoltat pels teus professors quan tenies algun dubte o dificultat? - Creus que els professors tractaven a tots els alumnes per igual? - Hi va haver alguna vegada que et vas sentir tractat/da de manera diferent, per alguna raó específica?
Factors d'abandonament escolar	- En quin moment vas començar a plantejar-te deixar els estudis? Va ser una decisió progressiva o va passar de manera sobtada? - Quins van ser els principals motius que et van portar a prendre aquesta decisió? - Creus que la situació del teu entorn (família, amistats, situació econòmica) va influir en aquesta decisió? - La teva família sabia que volies deixar els estudis? Com van reaccionar quan ho vas fer? - Com van reaccionar els teus amics o companys d'institut quan ho vas fer? - Com et vas sentir en el moment de deixar l'institut? Va ser una decisió alleujadora o difícil d'acceptar? - Després de deixar els estudis, què vas fer? Vas

	començar a treballar?
Família i grup d'iguals	- Parlem de la teva família, amb qui vius a casa? - A què es dediquen els teus pares o adults de referència? Quins són els seus llocs de treball? - Quins idiomes acostumeu a parlar a casa? - T'agrada llegir o veure documentals? Hi ha alguna persona a casa que comparteixi aquestes aficions amb tu? - A casa acostumeu a fer activitats junts? Quin tipus d'activitats? - Com es la teva relació amb la teva família? - Quan tens dificultats a l'hora d'estudiar, reps suport de la teva família? T'ajuden amb els deures si ho necessites? - Parlem una mica de les teves amistats, com és el teu grup d'amics? - A què es dediquen els teus amics? Alguns d'ells continuen estudiant o estan treballant? - Quines activitats acostumeu a fer junts? - Creus que les decisions o trajectòries dels teus amics poden influir en les teves pròpies decisions? De quina manera creus que això passa? - Hi ha algú en el teu entorn (família, amics, altres persones) que consideris un referent o una font d'inspiració per a tu? Què és el que més valores d'aquesta persona?
Experiència al FAR	- Què va fer que decidissis tornar a estudiar? Hi va haver algun moment o circumstància que et va motivar a reprendre la teva formació? - Tenies dubtes abans de reprendre la teva formació? - Abans de decidir-te pel FAR, vas considerar altres opcions educatives? Quines i per què?

	- Com vas conèixer el FAR? Què et va atraure d'aquest centre? - Quina va ser la reacció de la teva família i amics quan els vas dir que volies tornar a estudiar? Et van donar suport? - Com et vas sentir quan vas començar a estudiar al FAR? Va ser una experiència diferent a l'educació anterior? - Què és el que més valores d'aquest centre? - Com descriuries la manera d'ensenyar al FAR en comparació amb la teva experiència anterior? - Creus que els professors del FAR tenen una relació diferent amb els alumnes que els professors del teu institut anterior? En què ho notes? - Hi ha algun aspecte del FAR que t'ajudi especialment a mantenir-te motivat? (per exemple, la manera com s'ensenyen els continguts, el suport dels professors, les activitats pràctiques, etc.) - Quina importància té el suport emocional que reps al FAR? T'ha ajudat a continuar estudiant? - Creus que el FAR et proporciona eines per al futur que no trobaves en l'institut? Quines? - Com descriuries la relació amb els teus companys al FAR? - Creus que el suport dels teus companys és un factor clau per voler continuar estudiant? Per què? - Sents que formes part d'una comunitat aquí? Com afecta això la teva motivació per continuar els estudis?
Expectatives i perspectives de futur	- Què creus que hauria passat si no haguessis vingut al FAR? - Com et sents ara respecte als estudis?

	- Creus que la teva percepció de l'educació ha canviat des de que vas començar a estudiar al FAR? De quina manera? - Com veus el teu futur? Quines oportunitats creus que et poden sorgir gràcies a la formació que estàs rebent? - Què o qui t'ajuda a mantenir la motivació per continuar estudiant? - Si poguessis donar un consell a un jove que està pensant en deixar els estudis, què li diries?
Tancament	- Hi ha alguna altra cosa sobre la teva experiència que vulguis compartir?

7.7. Esquema guió entrevista formador i tècnica

Introducció	- Presentació del projecte i objectius de l'entrevista. Explicació de la confidencialitat i ús de la informació. Consentiment per a l'enregistrament.
Experiència i context	- En primer lloc, podries explicar una mica sobre la teva trajectòria acadèmica i professional? - Des de quan formes part de l'equip del FAR i com ha estat la teva experiència en aquest temps? - Què et va portar a treballar en l'àmbit de l'educació i, concretament, en escoles de noves oportunitats? - Quin és el teu rol dins del FAR i quines són les teves responsabilitats principals? - Quin aspecte de la teva feina trobes més gratificant? I el més complex? - Quin és el principal repte de treballar amb alumnes que han abandonat el sistema educatiu convencional?
Sobre els joves	- Quines són les principals característiques dels joves que arriben al FAR? - Segons la teva experiència, quines creus que són les principals raons per les quals els alumnes abandonen l'educació convencional? - Quin paper creus que juga l'entorn familiar i el grup d'iguals en el rendiment i en aquesta decisió d'abandonament? - Has observat casos en què la manca de referents acadèmics o professionals hagi afectat les expectatives educatives d'algun dels joves? - En quin grau creus que les expectatives del professorat cap als alumnes poden influir en el risc

	d'abandonament escolar? - Quin tipus de suport acadèmic i emocional trobes més efectiu per ajudar-los a recuperar la confiança en els estudis?
Motivació i expectatives de futur	- Quins obstacles socials, emocionals o econòmics detectes que afecten els joves en el seu procés educatiu? - Com perceps la motivació dels alumnes al començament del procés educatiu al FAR i com evoluciona? - Quins factors influeixen en que un alumne recuperi la motivació i les ganes de continuar formant-se? - Quina és la importància del vincle emocional entre l'alumne i els professionals del centre en el procés de permanència? - En quin grau la professionalització i l'orientació laboral juguen un paper en la motivació i permanència dels alumnes? - En quin grau els itineraris diversos i la combinació la teoria i la pràctica juguen un paper en la motivació i permanència dels alumnes? - Quines eines o recursos utilitzeu per orientar els alumnes en la seva trajectòria acadèmica i professional? - Quin paper juga el suport emocional en la construcció d'aquestes expectatives de futur? - Hi ha alguna estratègia concreta que creguis que funciona especialment bé per ajudar-los a recuperar la confiança en les seves capacitats?
Avaluació del model educatiu del FAR	- En què es diferencia l'educació al FAR respecte al sistema educatiu convencional? Què fa aquest centre per donar suport als joves que han abandonat

	els estudis? - Creus que aquest tipus d'escoles haurien de tenir més presència dins el sistema educatiu? Per què? - Quines millores creus que es podrien implementar per donar més suport als alumnes?
Tancament	- Hi ha alguna reflexió final que vulguis compartir sobre la teva experiència com a docent al FAR?

7.8. Esquema guió entrevista psicopedagoga

Introducció	- Presentació del projecte i objectius de l'entrevista. Explicació de la confidencialitat i ús de la informació. Consentiment per a l'enregistrament.
Experiència i context	- En primer lloc, podries explicar una mica sobre la teva trajectòria acadèmica i professional? - Des de quan formes part de l'equip del FAR i com ha estat la teva experiència en aquest temps? - Què et va portar a treballar en l'àmbit de l'educació i, concretament, en escoles de noves oportunitats? - En que consisteix la teva feina i quin és el teu rol dins del FAR? - Quina és la part més gratificant de la teva feina? Quins reptes trobes més complicats en aquest àmbit? - Com col·labores amb els altres professionals del FAR per donar suport als joves? - Quin és el principal repte de treballar amb alumnes que han abandonat el sistema educatiu convencional?
Acompanyament psicopedagògic	- Quines són les principals característiques dels joves que arriben al FAR? - Segons la teva experiència, quins són els principals motius pels quals els alumnes abandonen prematurament els estudis? - Quin paper creus que juga l'entorn familiar i el grup d'iguals en aquesta decisió d'abandonament? - Has observat casos en què la manca de referents acadèmics o professionals hagi afectat les expectatives educatives d'algun dels joves?

	- En quin grau creus que les expectatives del professorat cap als alumnes poden influir en el risc d'abandonament escolar?
Motivació i expectatives de futur	- Quins obstacles socials, emocionals o econòmics detectes que afecten els joves en el seu procés educatiu? - Com perceps la motivació dels alumnes al començament del procés educatiu al FAR i com evoluciona? - Quins factors influeixen en que un alumne recuperi la motivació i les ganes de continuar formant-se? - Quina és la importància del vincle emocional entre l'alumne i els professionals del centre en el procés de permanència? - En quin grau la professionalització i l'orientació laboral juguen un paper en la motivació i permanència dels alumnes? - En quin grau els itineraris diversos i la combinació la teoria i la pràctica juguen un paper en la motivació i permanència dels alumnes? - Quin tipus de suport psicopedagògic es proporciona als alumnes per ajudar-los a superar els obstacles emocionals? - Quines eines o recursos utilitzeu per orientar els alumnes en la seva trajectòria acadèmica i professional? - Quin paper juga el suport emocional en la construcció d'aquestes expectatives de futur? - Hi ha alguna estratègia concreta que creguis que funciona especialment bé per ajudar-los a recuperar la confiança en les seves capacitats?
Avaluació del	- En què es diferencia l'educació al FAR respecte al

model educatiu del FAR	sistema educatiu convencional? Què fa aquest centre per donar suport als joves que han abandonat els estudis? - Creus que aquest tipus d'escoles haurien de tenir més presència dins el sistema educatiu? Per què? - Quines millores creus que es podrien implementar per donar més suport als alumnes?
Tancament	- Hi ha alguna altra reflexió o aspecte que consideris rellevant per entendre millor l'abandonament escolar i com combatre'l?

7.9. Esquema guió entrevista director

Introducció	- Presentació del projecte i objectius de l'entrevista. - Explicació de la confidencialitat i ús de la informació. - Consentiment per a l'enregistrament.
Experiència i context	- Ens pots explicar una mica sobre la teva trajectòria acadèmica i professional? - Què et va portar a treballar en l'àmbit de l'educació i, concretament, en escoles de noves oportunitats? - Des de quan formes part de l'equip del FAR i com ha estat la teva experiència en aquest temps? - Quina és la part més gratificant de la teva feina? Quins reptes trobes més complicats en aquest àmbit?
Trajectòria del FAR	- Podries explicar breument la història i la missió del FAR? - Quins són els objectius principals del centre en relació amb la reinserció educativa dels alumnes? - En què es diferencia l'educació al FAR respecte al sistema educatiu convencional?
Perfil dels estudiants	- Quin és el perfil general dels estudiants que arriben al FAR? - Quines necessitats específiques presenten aquests joves quan inicien el seu itinerari formatiu aquí? - Segons la teva experiència, quines creus que són les principals causes que els han portat a abandonar el sistema educatiu convencional?
5_Factors de permanència	- Quins itineraris formatius ofereix al FAR? - En quin grau la professionalització i l'orientació

	laboral juguen un paper en la motivació i permanència dels alumnes? - Hi ha col·laboracions amb empreses o institucions que afavoreixin la formació pràctica i la inserció laboral? - Quin paper creus que juga l'equip tècnic i la psicopedagoga en la vinculació dels alumnes al FAR? - Com es treballa el vincle emocional i l'acompanyament subjectiu amb els estudiants? - Quins criteris seguiu en la selecció de l'equip tècnic per garantir aquest model d'acompanyament? - Hi ha formacions específiques per a l'equip tècnic en estratègies de motivació i suport emocional? - De quina manera es combina la teoria i la pràctica per fer l'aprenentatge més significatiu?
Escoles de Noves Oportunitats	- Quins són els principals reptes o dificultats que heu d'afrontar com a Escola de Noves Oportunitats? - Creus que aquest tipus de centres haurien de tenir més presència dins el sistema educatiu? Per què? - Quines millores o canvis creus que es podrien implementar per reforçar la missió del FAR? - Hi ha plans d'expansió o noves iniciatives previstes per millorar l'atenció als alumnes? - Com veus el paper de les Escoles de Noves Oportunitats en el futur del sistema educatiu?
Tancament	- Hi ha algun aspecte que creguis que no hem tractat i que sigui rellevant per a aquesta recerca?